

Tu-bytí (Da-sein)

Kámen nemůže „být tu“, tj. nemá žádné „Da-sein“, resp. není a nemůže to být žádné Dasein. Dasein, pokud to nevztahujeme jen na člověka, což někteří filosofové vsutku činí, můžeme najít jen u živých tvorů, resp. když vezmeme v ohled Teilharda, i předživých (ale pravých) jsoucen, jednot (unités). Neboť jenom to, co je schopno se nějak vztáhnout k sobě a tím se nějak oddělit od jiného, ostatního, jenom to „je tu“. Pro všechny jiné skutečnosti, hromady, mrtvá jsoucna, slepence apod. každé „tu“ musí být konstituováno odjinud, nějakým subjektem. Tedy „tu“ může být pouze pravé jsoucno, když to vezmeme co nejšíře. – Proč tomu tak je? Abychom to nahlédli hlouběji, musíme si připomenout přístupy staré metafyziky. Pravá skutečnost je ta, která se nemění. Taková totiž je „celá“ vždy zde a nyní, hic et nunc. Nic, co „bylo“ nebo co „bude“, se ničím neliší od toho, co právě „jest“. Jakékoliv „býti tu“ ztrácí význam, protože tzv. pravá skutečnost je vždycky (a úplně) „tu“. Dávat důraz na „býti tu“ má smysl jen tam, kde „býti tu“ není žádnou samozřejmostí. Proč to není samozřejmostí? Protože tzv. pravé jsoucno představuje vždycky časový průběh, událostné dění, není žádnou samozřejmostí, že v nějakém určitém okamžiku „je tu“. Ovšemže v každém takovém okamžiku „je tu“ nějaká okamžitá konstelace, sestava, momentální podoba, tvar, ale nám tu jde o pravé jsoucno a nikoliv pouze o jednu z jeho tvarů či podob. Říkáme totiž, že ten strom „je tu“, to zvíře „je tu“, ten člověk „je tu“. Nejde o to, že tu je jedna podoba stromu, zvířete nebo člověku, ale v této chvíli a na tomto místě je tu „celá“ bytost. To však je právě ten obrovský problém: jak vůbec může být něco, co má minulost, přítomnost a budoucnost, „tu“, tj. v jednom okamžiku a na jednom místě „zde“? Jak je „tu“ ono klíčící seménko a později onen proutek s prvními dvěma větvíčkami, když před sebou máme padesátiletý velký strom? A to už nemluvím o tom, že to, co je v tuto chvíli a na tomto místě před námi jako strom, má také svou budoucnost, která ještě vůbec nenastala, která „není“. Ale což tomu podobně není ani s minulostí? Vždyť ta tady také už není. Jak tedy může padesátiletý strom „být tu“ jako takový, tj. celý? U zvířete nám to připadá už trochu srozumitelnější. Pes, který svého pána řadu let neviděl, ho pozná. Jak to je možné? Jenom tak, že ty dny, kdy ještě pána měl každým dnem nablízku, jsou nějak „tu“, tj. tyto jeho dny, tj. on sám v těch dnech, je nyní nějak „tu“. A když ještě dříve, než pána znovu spatří a než se s ním sejde, ucítí jeho pach, je to už zde, to jeho první setkání s pánem po tolika letech, dokonce ještě než k tomu setkání došlo. Také bychom mohli říci, že sám pes už v tuto chvíli není tam, kde je, ale je už u svého pána, při setkání s ním, k němuž má teprve dojít. Vždyť právě proto lidé chovají lovecké psy, kteří jsou u pronásledované kořisti už v okamžiku, kdy ucítí její pach. Takový pes je daleko napřed v ještě nenastalé budoucnosti, je už teď celý při tom, jak kořist bude dostižena a ulovena. A tak tu máme obojí: pes je celým svým úsilím už v budoucnosti, a tento budoucí pes je jakožto do budoucnosti směřující a do budoucnosti vykloněný „tu“.

Na tom vidíme, že „býti tu“ není ničím samozřejmým, jde-li o to, aby při tom „tu“ byla celá bytost, tedy i se svou minulostí i se svou budoucností. Tato soustředěnost bytosti do daného okamžiku a na dané místo musí být něčím založena, ano, také nejprve umožněna. Musíme se tedy tázat, co to je, co nějaké bytosti (vůbec pravému jsoucnu) umožňuje, aby byla celá (nebo skoro celá) vždycky „při tom“, když je aktuálně „někdy“ a „někde“, tj. „zde a nyní“. Ostatně právě proto říkáme tomuto aktuálnímu „hic et nunc“ přítomnost, neboť v této přítomnosti je celá událost (pokud je ovšem skutečným, pravým celkem) „při tom“.

(Bonn, 920701-2.)